

บทที่ 2

แนวคิดในทางทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์

ในการศึกษาผลการดำเนินงานทางการเงินและความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรทำวุ้น จำกัด จังหวัดลพบุรี มีทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังนี้

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

มาตรฐานการเงิน

มาตรฐานการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร หมายถึง ตัวชี้วัดทางการเงินที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้สำหรับเทียบเคียง ซึ่งจะเป็แนวทางที่ทำให้เกิดผลดีต่อการกำกับดูแลการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้นั้น ตัวชี้วัดการเงินนั้นต้องเที่ยงตรง เพื่อให้สามารถนำไปเทียบเคียงได้อย่างน่าเชื่อถือ ซึ่งจะแสดงถึงประสิทธิภาพทางการบริหารการเงิน ที่จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้เป็นอย่างดีในอนาคต (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2549)

1. ประเภทของมาตรฐานการเงิน

มาตรฐานการเงินในการเทียบเคียงเพื่อกำกับดูแลและเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 มาตรฐานเชิงปริมาณ

1.1.1 ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Average of Financial Data and Ratio of Cooperatives and Farmer Groups: Peer Group) ใช้เปรียบเทียบตำแหน่งหรือผลการดำเนินงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรภายในประเภท ขนาด เวลา และสถานการณ์เดียวกัน

1.1.2 อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงิน ใช้เปรียบเทียบเพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ (Benchmark) และสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive advantage)

1.2 มาตรฐานเชิงคุณภาพ

ข้อพึงปฏิบัติที่ดีในการจัดการธุรกิจ (Best Practice) ใช้เป็นแนวทางให้สหกรณ์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ระดับมาตรฐานการเงิน

มาตรฐานการเงินของสหกรณ์เป็นมาตรฐานที่ใช้จัดระดับประสิทธิภาพการบริหารการเงินของสหกรณ์ที่กำหนดขึ้นตามประเภทและขนาด โดยมีเป้าหมายให้มาตรฐานนี้เป็นเกณฑ์ในการกำกับดูแล และเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์ ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินนั้น อาจมีความหมายเป็นเชิงบวกหรือเชิงลบ โดยประยุกต์ใช้ในการเทียบเคียง 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

2.1 ระดับสูงกว่ามาตรฐาน (Above Standard Level)

สหกรณ์ที่อยู่ในระดับสูงกว่ามาตรฐานควรจะมีสภาพคล่องของเงินทุนต่อความเสี่ยงคุณภาพของสินทรัพย์ การบริหารจัดการ การทำกำไร และสภาพคล่องอยู่ในระดับสูงกว่าค่ามาตรฐานของสหกรณ์ในขนาดและประเภทเดียวกัน และสามารถอ้างอิงกับกลุ่ม 25% บน (ควอไทล์ที่ 4) เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น

กลุ่ม 25% บน (ควอไทล์ที่ 4) คือ กลุ่มที่มีทุนดำเนินงาน รายได้ธุรกิจ จำนวนสมาชิก อยู่ในตำแหน่งนับจากสูงสุดลงมาถึง 1/4 ของข้อมูลทั้งหมด

2.2 ระดับมาตรฐาน (Standard Level)

สหกรณ์ที่อยู่ในระดับมาตรฐานที่เพียงพอควรจะมีสภาพคล่องของเงินทุนต่อความเสี่ยง คุณภาพของสินทรัพย์ การบริหารจัดการ การทำกำไร และสภาพคล่องอยู่ในระดับค่ามาตรฐานของสหกรณ์ในขนาดและประเภทเดียวกัน

2.3 ระดับต่ำกว่ามาตรฐาน (Below Standard Level)

สหกรณ์ที่อยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานควรมีความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงคุณภาพของสินทรัพย์ การบริหารจัดการ การทำกำไร และสภาพคล่องอยู่ในระดับต่ำกว่าค่ามาตรฐานของสหกรณ์ในขนาดและประเภทเดียวกัน และสามารถอ้างอิงกับกลุ่ม 25% ล่าง (ควอไทล์ที่ 1) เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น

กลุ่ม 25% ล่าง (ควอไทล์ที่ 1) คือ กลุ่มที่มีทุนดำเนินงาน รายได้ธุรกิจ จำนวนสมาชิก อยู่ในตำแหน่งนับจากสูงสุดลงมาถึง 1/4 ของข้อมูลทั้งหมด

3. การกำหนดมาตรฐานการเงิน

มาตรฐานการเงินของสหกรณ์ได้จำแนกการวิเคราะห์ตามมาตรฐาน 3 รูปแบบ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2549) ดังนี้

3.1 มาตรฐานตามมุมมองทางการเงิน (Financial Standard)

3.1.1 CAMELS Analysis นำ 6 มิติ ของ CAMELS Analysis มาดัดแปลงและประยุกต์ใช้กับสหกรณ์

- ก) มิติที่ 1: C – Capital strength: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง
- ข) มิติที่ 2: A – Asset quality: คุณภาพของสินทรัพย์
- ค) มิติที่ 3: M – Management ability: ขีดความสามารถในการบริหาร
- ง) มิติที่ 4: E – Earning sufficiency: การทำกำไร
- จ) มิติที่ 5: L – Liquidity: สภาพคล่อง
- ฉ) มิติที่ 6: S – Sensitivity: ผลกระทบของธุรกิจ

3.1.2 การวิเคราะห์แนวดิ่ง (Common Size Analysis) นำฐานะการเงินและผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์ตามแนวดิ่ง

3.2 มาตรฐานตามประเภท (Type Standard) ประเภทสหกรณ์ในประเทศไทย โดยกำหนดประเภทสหกรณ์ไว้ 7 ประเภท คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน

3.3 มาตรฐานตามขนาด (Size Standard) ขนาดสหกรณ์ได้จัดแบ่งไว้ตามเกณฑ์การจัดขนาด 4 ขนาด คือ ขนาดใหญ่มาก ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งนี้ตามเกณฑ์การจัดขนาดสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (ภาคผนวก ง)

ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Average of Financial Data and Ratio of Cooperatives and Farmer groups: Peer Group)

ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย คือ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลและอัตราส่วนที่สามารถอธิบายให้เห็นถึงลักษณะของข้อมูลและอัตราส่วนของสหกรณ์ประเภทและขนาดนั้น ๆ เพื่อการอ้างอิงสำหรับเปรียบเทียบในด้านต่าง ๆ โดยนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดทำเป็นค่าและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) แต่ละประเภท แต่ละขนาด ซึ่งได้นำเครื่องมือในการวิเคราะห์ทางการเงินทั้ง 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การวิเคราะห์อัตราส่วน (Ratio Analysis) หาความสัมพันธ์ระหว่างรายการ 2 รายการที่เกี่ยวข้องกัน โดยหารจำนวนเงินของรายการหรือกลุ่มรายการหนึ่งในงบการเงินด้วยจำนวนเงินของอีกรายการหนึ่ง หรือกลุ่มรายการหนึ่งที่ปรากฏในงบการเงินเดียวกัน หรือต่างงบของช่วงเวลาเดียวกัน

2. การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) ใช้ฐานเคลื่อนที่ โดยเปลี่ยนตัวเลขในปีฐานไปในแต่ละงวดบัญชี คือ เปรียบเทียบข้อมูลในงบการเงินของงวดใดงวดหนึ่งกับก่อนหน้านี้นี้

3. การวิเคราะห์แนวตั้ง (Common size Analysis) โดยการเปรียบเทียบตัวเลขแต่ละรายการกับตัวเลขของยอดรวมในงบการเงินเดียวกัน งบดุล เทียบยอดสินทรัพย์รวมหรือหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น = 100% และคำนวณรายการต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปของร้อยละ งบกำไรขาดทุน เทียบยอดขาย/บริการ = 100% และคำนวณรายการต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปของร้อยละ

การประยุกต์ใช้ Peer Group ในการวิเคราะห์เทียบเคียง

จุดประสงค์ที่สำคัญของการนำมาตรฐานการเงินในส่วนของคุณข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Group) ใช้ในการวิเคราะห์กลุ่มเทียบเคียง (Peer Group Analysis) คือ การตีความหมายข้อมูลจากงบการเงินเพื่อให้มองเห็นภาพของฐานะการเงินและโครงสร้างการเงินว่ามีจุดอ่อนและจุดแข็งทางการเงินอย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจทางการเงินและการบริหารงานของสหกรณ์เอง รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

การวิเคราะห์กลุ่มเทียบเคียง มีประโยชน์และมีคุณค่ามากต่อผู้ใช้ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ โดยผู้ใช้มีจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์แตกต่างกัน ดังนี้

1. ผู้สอบบัญชี วิเคราะห์รายการต่าง ๆ ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกตกับผู้บริหารในการปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ
2. คณะผู้บริหารงาน วิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานเพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผนและกลยุทธ์ในการปรับปรุงควบคุมทางการเงินของสหกรณ์
3. เจ้าหนี้ วิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาการให้สินเชื่อแก่สหกรณ์
4. สมาชิก วิเคราะห์การดำเนินงานภายใต้การบริหารงานของคณะผู้บริหาร เพื่อการกำกับดูแลการบริหารงานสหกรณ์

การประยุกต์ใช้ Peer Group ในการวิเคราะห์กลุ่มเทียบเคียงมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ รายการต่าง ๆ ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง ติดตามและวิเคราะห์ถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์ว่า สหกรณ์นั้นมีการปรับปรุง ปรับตัวและแก้ไขปัญหามาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกต กับผู้บริหารงานสหกรณ์ โดยเน้นถึงการเข้าใจโครงสร้างการเงินและติดตามการเปลี่ยนแปลงว่าได้มีการแก้ไขและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous improvement)

กระบวนการวิเคราะห์เทียบเคียง

การเข้าใจโครงสร้างการเงินในอดีตจะช่วยให้เราสามารถคาดการณ์แนวโน้มอนาคต ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ดังนั้น จึงเน้นการเข้าใจโครงสร้างการเงิน และติดตามการเปลี่ยนแปลง ว่าได้มีการแก้ไขการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดกระบวนการวิเคราะห์ได้ 3 ระดับ ดังนี้

1. เข้าใจโครงสร้างการเงินของกลุ่มเทียบเคียงในอดีตของสหกรณ์ที่วิเคราะห์

1.1 หากกลุ่มเทียบเคียงของสหกรณ์ที่จะวิเคราะห์ก่อนเป็นลำดับแรก โดยใช้ข้อมูลและ อัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์เฉลี่ย (Peer Group) โดยรวมของประเภทสหกรณ์ที่วิเคราะห์

1.2 วิเคราะห์โครงสร้างทางการเงินกลุ่มเทียบเคียงปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เป็นการดูทั้งระบบว่า ระบบที่สหกรณ์อยู่เป็นอย่างไร ในระบบมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร และสหกรณ์ควรต้องปรับปรุง อย่างไร

2. เข้าใจโครงสร้างการเงินของสหกรณ์ที่วิเคราะห์

2.1 วิเคราะห์โครงสร้างการเงินของสหกรณ์ที่จะวิเคราะห์ในอดีต

2.2 เปรียบเทียบโครงสร้างการเงินของสหกรณ์ที่จะวิเคราะห์ในอดีตกับกลุ่มเทียบเคียง โดยนำโครงสร้างการเงินในอดีตของสหกรณ์ที่วิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับโครงสร้างทางการเงิน ของกลุ่มเทียบเคียง (Peer Group) เพื่อทราบตำแหน่งของสหกรณ์ที่วิเคราะห์ว่าอยู่ในตำแหน่งใด ของกลุ่มเทียบเคียงใน 3 ระดับ

2.2.1 ระดับสูงกว่ากลุ่มเทียบเคียง

2.2.2 ระดับเดียวกับกลุ่มเทียบเคียง

2.2.3 ระดับต่ำกว่ากลุ่มเทียบเคียง

ทั้งนี้ ต้องหาสาเหตุของความแตกต่าง ซึ่งนับได้ว่าเป็นการดูโครงสร้างเริ่มต้นโดยเปรียบเทียบระหว่างสหกรณ์ที่วิเคราะห์นั้นกับกลุ่มเทียบเคียงที่สหกรณ์นั้นอยู่

3. ติดตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการเงินของสหกรณ์ที่วิเคราะห์

3.1 เปรียบเทียบโครงสร้างการเงินในปัจจุบันของสหกรณ์ที่วิเคราะห์ในปัจจุบันกับโครงสร้างการเงินในอดีตที่ผ่านมาพร้อมทั้งหาสาเหตุของความแตกต่าง

3.2 เปรียบเทียบโครงสร้างการเงินของสหกรณ์ที่จะวิเคราะห์ในปัจจุบันว่า “ดีกว่า” หรือ “ด้อยกว่า” กลุ่มเทียบเคียงปีล่าสุดพร้อมหาสาเหตุของความแตกต่าง

จากกระบวนการวิเคราะห์ที่กล่าวข้างต้น จะได้ผลการวิเคราะห์ที่สำคัญต่อการบริหารการเงินของสหกรณ์ว่า มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องหรือยังคงมีปัญหอย่างต่อเนื่อง ที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารการเงินของสหกรณ์ สมควรที่ผู้สอบบัญชีจะสรุปเป็นข้อสังเกตแนะนำในการติดตามการบริหารการเงินต่อผู้บริหารงานสหกรณ์ไว้ในรายงานผลการสอบบัญชี (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2549)

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis)

ในการประเมินผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของธุรกิจ นักวิเคราะห์ทางการเงินต้องการเครื่องมือที่แน่นอน เครื่องมือที่ใช้บ่อย ๆ ก็คือ อัตราส่วน (Ratio) หรือดัชนี (Index) ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลตัวเลขทางการเงินสองชนิด การวิเคราะห์และการแปลความหมายของอัตราส่วนต่าง ๆ จะทำให้นักวิเคราะห์ที่มีประสบการณ์และความชำนาญ เข้าใจฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจได้ดีกว่าที่จะได้รับจากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขทางการเงินเพียงอย่างเดียว

1. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบ 2 วิธี คือ

1.1 วิธีที่ 1 การเปรียบเทียบอัตราส่วนในปัจจุบันกับอัตราส่วนในอดีตและในอนาคตของธุรกิจเดียวกัน เช่น อัตราส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน (current ratio) ของปีปัจจุบัน เปรียบเทียบกับอัตราส่วนของปีที่แล้ว เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินในปีต่าง ๆ สำหรับช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ผ่านมาแล้ว นักวิเคราะห์ก็สามารถศึกษาการเปลี่ยนแปลงและตัดสินใจว่า

ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจที่ผ่านมาดีขึ้นหรือเลวลง อัตราส่วนทางการเงินยังสามารถใช้ในการคำนวณเพื่อทำการคาดคะเนหรือพยากรณ์ด้วย และใช้สำหรับเปรียบเทียบกับอัตราส่วนในปัจจุบันและในอดีต

1.2 วิธีที่ 2 การเปรียบเทียบอัตราส่วนของธุรกิจหนึ่งกับอีกธุรกิจหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือเปรียบเทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรม (Industry ratio) เดียวกันในระยะเวลาเดียวกัน ที่วิเคราะห์ การเปรียบเทียบดังกล่าวทำให้ทราบถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานภายในธุรกิจนั้น ๆ

อัตราส่วนทางการเงินคำนวณจากข้อมูลตัวเลขที่ได้รับจากการรายงานซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลตัวเลขที่ถูกต้องแน่นอนและใกล้เคียงกับสถานการณ์ทางการเงินของธุรกิจ บางธุรกิจข้อมูลทางบัญชีอาจใกล้เคียงกับความเป็นจริง แต่ในอีกหลาย ๆ กรณีจำเป็นจะต้องมีข้อมูลทางบัญชีมากกว่าที่ได้รับรายงาน เพื่อจะได้สามารถวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจได้อย่างถูกต้อง ข้อมูลทางบัญชีเหล่านั้น เช่น ค่าเสื่อมราคา สำรองเผื่อค่าเสื่อมราคา หนี้สูญ และขาดทุนอื่น ๆ นอกจากนี้ ข้อมูลทางบัญชีจากธุรกิจที่แตกต่างกันควรเป็นมาตรฐานเดียวกันเท่าที่จะเป็นไปได้ สิ่งสำคัญก็คือให้เปรียบเทียบสิ่งที่เหมือน ๆ กัน อย่างไรก็ดี แม้จะมีข้อมูลตัวเลขมาตรฐานเดียวกัน นักวิเคราะห์ก็ควรระมัดระวังเกี่ยวกับการแปลความหมายของการเปรียบเทียบนี้ด้วย

2. ประเภทของอัตราส่วนทางการเงิน

อัตราส่วนทางการเงิน หมายถึง การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของข้อมูลตัวเลขทางการเงินรายการหนึ่งกับอีกรายการหนึ่ง ตัวอย่างเช่น อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเป็นการเปรียบเทียบแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน เมื่ออัตราส่วนนี้เปลี่ยนแปลงก็อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเพราะสินทรัพย์หมุนเวียนเปลี่ยนแปลง และ/หรือหนี้สินหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงก็ได้ อัตราส่วนทางการเงินนั้นแบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

2.1 อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (Liquidity Ratios)

2.2 อัตราส่วนวัดสภาพหนี้สิน (Debt or Leverage Ratios)

2.3 อัตราส่วนวัดความสามารถการหากำไร (Profitability Ratios)

2.4 อัตราส่วนวัดความสามารถการชำระหนี้ (Coverage Ratios)

อัตราส่วนสองประเภทแรกคำนวณจากงบดุล ส่วนอีกสองประเภทหลังคำนวณจากงบกำไรขาดทุน และบางครั้งคำนวณจากทั้งงบดุลและงบกำไรขาดทุน สิ่งสำคัญที่นักวิเคราะห์ต้องตระหนักถึงก็คือ อัตราส่วนทางการเงินเพียงอย่างเดียวไม่สามารถให้ข้อมูลเพียงพอสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจได้ กลุ่มของอัตราส่วนทางการเงินเท่านั้นที่จะช่วยทำให้การตัดสินใจสมเหตุสมผลยิ่งขึ้น นอกจากนี้ต้องพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะตามฤดูกาลของธุรกิจด้วย การเปรียบเทียบข้อมูลดิบและอัตราส่วนเพื่อดูแนวโน้มของธุรกิจควรใช้ช่วงเวลาเดียวกันเท่านั้น

2.1 อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (Liquidity Ratios)

คือ อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของธุรกิจ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เมื่อหนี้สินระยะสั้นถึงกำหนดต้องชำระหนี้แล้ว ธุรกิจมีความสมารถที่จะใช้สินทรัพย์หมุนเวียนมาชำระหนี้ได้ทันทีหรือไม่ การบริหารสินทรัพย์ของธุรกิจมีประสิทธิภาพเพียงไร อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัดสภาพคล่องของธุรกิจมีดังต่อไปนี้

2.1.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)

คือ อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน สินทรัพย์หมุนเวียน ได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด ลูกหนี้และตัวเงินรับ สินค้าคงเหลือ และค่าใช้จ่ายล่วงหน้าต่าง ๆ ส่วนหนี้สินหมุนเวียน คือ หนี้สินที่ถึงกำหนดชำระไม่เกิน 1 ปี ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า เงินกู้ธนาคาร ตัวเงินจ่าย และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ผลลัพธ์ของอัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่า ธุรกิจมีสินทรัพย์หมุนเวียนซึ่งคาดว่าจะสามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ทันทีเพื่อใช้สำหรับชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดนั้นได้เป็นกี่เท่า

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

2.1.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio หรือ Acid Test Ratio)

คือ อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีสภาพคล่องสูง ๆ (ซึ่งได้แก่สินทรัพย์หมุนเวียนหักด้วยสินค้าคงเหลือและรายจ่ายล่วงหน้า) กับหนี้สินหมุนเวียน ผลลัพธ์บอก

ให้ทราบว่าธุรกิจมีสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ง่าย ๆ เพื่อใช้สำหรับชำระหนี้สินที่ถึงกำหนดแล้วเป็นก็เท่า

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ} - \text{รายจ่ายล่วงหน้า}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

2.1.3 สภาพคล่องของสินค้าคงเหลือ (Liquidity of inventories)

การวิเคราะห์สภาพคล่องของสินค้าคงเหลือ สามารถดูได้จาก

อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินค้า (Inventory Turnover Ratio) ซึ่งจะบอกให้ทราบว่าธุรกิจเก็บสินค้าคงคลังไว้มากเกินความจำเป็นหรือไม่ เงินทุนที่ได้ลงทุนในสินค้านั้นกว่าจะเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ใช้เวลาหมุนเวียนกี่วัน ถ้าอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือสูงก็แสดงว่าสินค้าสามารถขายได้คล่อง สินค้าก็มีสภาพคล่องสูง และในทางกลับกัน ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำก็บอกให้ทราบว่า กว่าจะเปลี่ยนสินค้าเป็นเงินสดได้ต้องใช้เวลาาน สภาพคล่องของสินค้าที่ต่ำ เงินทุนก็จมในสินค้านานนั่นเอง

$$\text{อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินค้า} = \frac{\text{ต้นทุนขาย}}{\text{สินค้าคงเหลือเฉลี่ย}}$$

2.2 อัตราส่วนวัดสภาพหนี้สิน (Debt or Leverage Ratios)

คือ อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้สินของธุรกิจ เป็นการวิเคราะห์สภาพคล่องระยะยาวของธุรกิจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ความสามารถในการชำระหนี้ตามภาระผูกพันระยะยาวของธุรกิจนั่นเอง สามารถทำได้หลายวิธีโดยวัดจากอัตราส่วนดังต่อไปนี้

2.2.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้ถือหุ้น (Debt to Net Worth Ratio)

คือ อัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดกับส่วนของผู้ถือหุ้น ผลลัพธ์จะบอกให้ทราบว่า เงินทุนที่ธุรกิจใช้ในการดำเนินงานของธุรกิจนั้นได้มาจากแหล่งภายนอก คือเจ้าหนี้เป็นอัตราส่วนเท่าไรกับเงินทุนที่ได้จากแหล่งภายในซึ่งหมายถึงส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนนี้สูง แสดงว่าใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้มากกว่าเงินทุนของเจ้าของกิจการ ธุรกิจก็มีความเสี่ยงทางการเงินสูงขึ้น โอกาสที่จะหาเงินทุนเพิ่มเติมจากเจ้าหนี้ก็จะค่อย ๆ ลดน้อยลง

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{หนี้สินทั้งหมด}}{\text{ส่วนผู้ถือหุ้น}}$$

2.2.2 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Total Debt to Total Assets)

คือ อัตราส่วนระหว่างหนี้สินกับสินทรัพย์ โดยทั่วไปจะเรียกว่า “อัตราส่วนหนี้สิน” (Debt ratio) ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์ของหนี้สินกับสินทรัพย์ของธุรกิจ ทั้งนี้เพราะเงินทุนทั้งหมดของธุรกิจจะใช้ไปเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมด จึงอาจบอกได้ว่าเงินที่ลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมดนั้นได้มาจากแหล่งของหนี้สินเป็นอัตราส่วนเท่าใด ถ้าอัตราส่วนนี้สูง แสดงว่าได้ใช้เงินทุนจากแหล่งของหนี้สินมากกว่าแหล่งของผู้ถือหุ้นมาก ความเสี่ยงทางการเงินก็จะสูง โอกาสที่จะก่อหนี้เพิ่มขึ้นก็จะลดน้อยลง

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{หนี้สิน}}{\text{สินทรัพย์}}$$

2.3 อัตราส่วนวัดความสามารถในการหากำไร (Profitability Ratios)

คือ อัตราส่วนที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการบริหารงานของธุรกิจว่า สามารถดำเนินงานให้ธุรกิจบรรลุเป้าหมายได้เพียงใด การวัดความสามารถในการหากำไรของธุรกิจนั้นกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

2.3.1 วัดความสามารถในการหากำไรที่มีความสัมพันธ์กับยอดขาย

คือ การวัดความสามารถในการหากำไรจากอัตราส่วนที่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของกำไรต่าง ๆ กับยอดขาย เป็นอัตราส่วนที่คำนวณจากรายการในงบกำไรขาดทุน โดยใช้

อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin)

คือ อัตราส่วนระหว่างกำไรสุทธิต่อขาย กำไรสุทธิ คือ กำไรของธุรกิจซึ่งเกิดขึ้นหลังจากหักรายจ่ายต่าง ๆ และภาษีเงินได้ออกจากรายได้ของธุรกิจแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้จะบอกให้ทราบว่าธุรกิจบริหารงานมีประสิทธิภาพเพียงใด และธุรกิจสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจได้เพียงใด อัตราส่วนนี้สูงแสดงว่าธุรกิจมีกำไรสูง ก็จะเพิ่มความมั่นคงให้กับธุรกิจและเจ้าของธุรกิจด้วย

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี}}{\text{ยอดขาย}}$$

2.3.2 วัดความสามารถในการหากำไรที่มีความสัมพันธ์กับการลงทุน

คือ การวัดความสามารถในการหากำไรจากอัตราส่วนที่เกิดจากการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของรายการกำไรต่าง ๆ ในงบกำไรขาดทุน กับรายการการลงทุนต่าง ๆ ในงบดุล กล่าวคือ ทำให้ทราบว่าการลงทุนของธุรกิจได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ในรูปของกำไรอย่างไร อัตราส่วนลักษณะนี้ ได้แก่ อัตราส่วนต่อไปนี้

ก. อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Asset Turnover Ratio)

คือ อัตราส่วนระหว่างยอดขายกับสินทรัพย์ที่มีตัวตนทั้งสิ้น อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการใช้สินทรัพย์ของธุรกิจว่าเป็นอย่างไร มีสินทรัพย์สำหรับใช้ในการดำเนินงานมากเกินไปหรือไม่ ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำก็อาจแสดงได้ว่า มีการใช้สินทรัพย์ไม่มีประสิทธิภาพ อาจเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีคุณภาพด้วย ควรต้องตรวจสอบดูประสิทธิภาพของสินทรัพย์แต่ละประเภทจริง ๆ ก็ได้ เพื่อให้รู้ปัญหาที่แท้จริงของการบริหารงานว่าเกิดจากสาเหตุใด

$$\text{อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์} = \frac{\text{ขาย}}{\text{สินทรัพย์ที่มีตัวตน}}$$

ข. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน จากความสัมพันธ์ของอัตรากำไรสุทธิ กับอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ ดังนั้น การที่จะวัดความสามารถในการหากำไรของธุรกิจ ต้องดูประสิทธิภาพของการดำเนินงานในแง่ของกำไรที่ได้จากการดำเนินงาน คือ อัตรากำไรสุทธิ และประสิทธิภาพของการใช้สินทรัพย์ในแง่ของอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ด้วย เพื่อจะได้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องจากการบริหารงานได้ นั่นคือ

$$\begin{aligned} \text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} &= \text{อัตรากำไรสุทธิ} \times \text{อัตราส่วนการหมุนเวียนสินทรัพย์} \\ \text{หรือ} &= \frac{\text{กำไรหลังภาษี}}{\text{ยอดขาย}} \times \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์}} \\ \text{หรือ} &= \frac{\text{กำไรหลังภาษี}}{\text{สินทรัพย์}} \end{aligned}$$

2.4. อัตราส่วนวัดความสามารถในการชำระหนี้ (Coverage Ratios)

คือ อัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการชำระค่าใช้จ่ายประจำทางการเงิน เช่น ดอกเบี้ยจ่ายเงินปันผล เงินกองทุนจม เป็นต้น โดยทั่วไปธุรกิจจะต้องดำเนินงานให้คุ้มกับการจ่ายตามภาระผูกพันและรายจ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายประจำทางการเงินเป็นภาระผูกพันประจำของธุรกิจที่จะต้องจ่ายชำระ และจะจ่ายจากกำไรที่ธุรกิจสามารถหามาได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ธุรกิจจะต้องพยายามหากำไรให้มากพอเพื่อจ่ายรายจ่ายต่าง ๆ รวมทั้งจ่ายชำระค่าใช้จ่ายประจำทางการเงินด้วย ยิ่งมีกำไรมากก็มีความสามารถชำระมากขึ้น แต่จะมากน้อยแค่ไหนต้องดูมูลค่าของรายจ่ายประจำประกอบด้วย อัตราส่วนที่จะวัดได้มีดังนี้

2.4.1 อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio or Times Interest Earned)

คือ อัตราส่วนระหว่างกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี (Earning Before Interest and Tax: EBIT) กับดอกเบี้ยจ่าย ผลลัพธ์จะบอกให้ทราบว่า ในงวดของการวิเคราะห์นี้ ธุรกิจสามารถทำกำไรได้จากการดำเนินงานเป็นกี่เท่าของดอกเบี้ยจ่าย ซึ่งเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้เงินจากภายนอกคือเจ้าหนี้ยี่นั้นเอง อัตราส่วนนี้ยิ่งสูงก็แสดงว่ามีความสามารถในการชำระดอกเบี้ยจ่ายได้สูง และความเสี่ยงทางการเงินก็ต่ำลง

$$\text{อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$$

2.4.2 อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายภาระรายจ่ายประจำ (Fixed Charge Coverage Ratio)

คือ อัตราส่วนระหว่างกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี ซึ่งได้แก่ ดอกเบี้ยจ่ายเงินต้นจ่ายคืนเมื่อถึงกำหนด เงินปันผล เงินกองทุนจมที่จัดสรรจากกำไร เป็นต้น ผลลัพธ์ของอัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่า ธุรกิจสามารถดำเนินงานให้เกิดกำไรคุ้มกับภาระรายจ่ายประจำได้เพียงใด

$$\text{อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายภาระรายจ่ายประจำ} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ย} + \frac{\text{เงินต้น} + \text{เงินปันผล} + \text{เงินกองทุนจม}}{(1 - \text{อัตราภาษีเงินได้})}}$$

ภาระรายจ่ายประจำทางการเงินนั้นจ่ายจากกำไรของธุรกิจ บางรายการจ่ายจากกำไรก่อนหักภาษี และบางรายการจ่ายจากกำไรหลังหักภาษี ดังนั้น ควรต้องปรับปรุงให้เป็นรายการที่ต้องจ่ายจากกำไรก่อนหักภาษีก่อน โดยหารด้วยอัตรากำไรหลังหักภาษี ซึ่งเท่ากับ $1 - t$ โดยกำหนดให้ $t =$ อัตราภาษีเงินได้

2.4.3 อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้จากกระแสเงินสด (Cash Flow

Coverage Ratio)

คือ อัตราส่วนระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของธุรกิจ (กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี บวกรายจ่ายที่ไม่เป็นต้นทุน เช่น ค่าเสื่อมราคา) กับรายจ่ายประจำ เช่น ดอกเบี้ยกับเงินต้นที่ต้องชำระคืน เป็นต้น อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบถึงสภาพคล่องของกำไรที่ธุรกิจหาได้ว่าคุ้มกับภาระรายจ่ายประจำเพียงใด

$$\text{อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้จากกระแสเงินสด} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี} + \text{ค่าเสื่อมราคา}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย} + \text{เงินต้นที่ต้องชำระ} (1/1 - t)}$$

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินที่ได้กล่าวข้างต้น คือ การเปรียบเทียบผลการบริหารทางการเงินของสหกรณ์ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กัน ทำให้สามารถวิเคราะห์ผลในช่วงเวลาที่ผ่านมามีเป็นอย่างไร ผลประกอบการดีขึ้นหรือเลวลง เพื่อจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขได้ นอกจากนี้ ยังใช้ข้อมูลจากอดีตเป็นข้อมูลสำหรับพยากรณ์ คาดคะเน และวางแผนในอนาคตได้ โดยการเปรียบเทียบในลักษณะการวิเคราะห์แนวโน้มของธุรกิจ นั่นคือ การใช้ลักษณะของแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของข้อมูลในอดีตเป็นเกณฑ์ในการคาดคะเนลักษณะของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั่นเอง

อรพินท์ สุขสวัสดิ์ (2536 อ้างถึง เพชร ชุมทรัพย์, 2534: 87–104) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์แนวโน้มว่าการวิเคราะห์แนวโน้มมี 2 ลักษณะ คือ

1. วิเคราะห์แนวโน้มจากข้อมูลเดิม เป็นการศึกษาแนวโน้มจากข้อมูลที่ให้มาโดยตรง เช่น จำนวนเงินมีหน่วยเป็นบาท น้ำหนักมีหน่วยเป็นกิโลกรัม เป็นต้น เป็นรายปีหรือรายเดือน หรือช่วงฤดูกาล แล้วแต่ต้องการดูแนวโน้ม แล้วสรุปว่ารายการดังกล่าวมีแนวโน้มสูงขึ้นหรือลดลง และการที่มีแนวโน้มสูงขึ้นหรือลดลงเป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร

2. วิเคราะห์อัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ (Progressive Year Horizontal Trend Analysis) หรืออัตราการเพิ่ม ซึ่งคำนวณเป็นอัตราร้อยละของการเพิ่มหรือลดของรายการนั้น ๆ ในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมามีสูตรการคำนวณดังนี้

$$gt = \frac{X_t - X_{t-1}}{X_{t-1}}$$

ในที่นี้ gt คือ อัตราการเพิ่มลดของปีที่ต้องการหา

X_t คือ ตัวเลขของรายการตามปีที่ต้องการหาอัตราเพิ่ม (ลด)

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์อัตราร้อยละของแนวโน้มเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการวิเคราะห์งบการเงิน การวิเคราะห์อัตราร้อยละของแนวโน้ม แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ วิเคราะห์แนวโน้มจากข้อมูลเดิมกับวิเคราะห์อัตราร้อยละของแนวโน้ม ไม่ว่าจะวิเคราะห์ด้วยวิธีใด ข้อมูลเดิมของปีฐานเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิเคราะห์จะต้องทราบ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเวลาวิเคราะห์ สำหรับวิธีวิเคราะห์ด้วยอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่หรืออัตราการเพิ่มมักจะใช้กับการวิเคราะห์รายการในงบกำไรขาดทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการวิเคราะห์ยอดขายโดยใช้อัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่

การวางแผนและพยากรณ์ทางการเงิน (Financial Forecast and Planning)

การพยากรณ์ทางการเงินจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยผู้จัดการทางการเงินให้สามารถคาดคะเนภาวะทางการเงินของธุรกิจในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล จากการพยากรณ์เหล่านั้นธุรกิจจึงจะสามารถวางแผนทางการเงินได้ และจัดเตรียมหาเงินทุนจากแหล่งภายนอกโดยการก่อหนี้สินหรือการออกหุ้นทุนก็ได้ นอกจากนี้ ผู้จัดการทางการเงินก็จะจัดทำงบประมาณขึ้นด้วย ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นได้ว่าตลอดเวลาที่ผ่านไปสิ่งที่ได้พยากรณ์ขึ้นนั้นเป็นจริงเพียงไร ปัญหาของการพยากรณ์ที่เกี่ยวกับเงินสดที่ต้องการในอนาคต และภาวะทางการเงินโดยทั่ว ๆ ไปของธุรกิจ โดยจะแสดงให้เห็นว่าการพยากรณ์เหล่านั้นได้ถูกใช้สำหรับในการวางแผนและทำงบประมาณได้อย่างไร

การพยากรณ์ทางการเงินมีความสำคัญหลายประการดังต่อไปนี้

1. การพยากรณ์เงินสด บอกให้รู้ว่าธุรกิจจะต้องการเงินทุนใหม่อีกเมื่อไหร่และในจำนวนเท่าใด สำหรับใช้ในการดำเนินงานในปัจจุบันและการลงทุนที่ได้ตัดสินใจแล้ว
2. ข้อมูลที่ได้รับจากการพยากรณ์ทางการเงิน จะเป็นข้อมูลหลักสำคัญสำหรับการตัดสินใจในการบริหารเงินสดและการลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด
3. งบประมาณที่ได้จัดทำขึ้นจากการพยากรณ์ทางการเงิน จะให้แนวทางในการควบคุมกิจการงานทางการเงินต่าง ๆ ของธุรกิจ และเป็นสัญญาณเตือนให้รู้ถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบกระเทือนต่อการเคลื่อนไหวเงินสดของธุรกิจ
4. ผู้ให้กู้ยืมเงินทุน เช่น สถาบันการเงินหรือธนาคาร จะพอใจยิ่งขึ้นเมื่อธุรกิจนั้น ๆ มีการวางแผนทางการเงินอย่างรอบคอบระมัดระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับธุรกิจขนาดย่อมซึ่งไม่ค่อยมีการวางแผนทางการเงิน

โดยทั่ว ๆ ไป การพยากรณ์ทางการเงินจะช่วยให้ผู้จัดการทางการเงินบริหารกิจการงานทางการเงินของธุรกิจให้รอบคอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารเงินสด และการพัฒนาเงินทุน กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นจะช่วยเพิ่มกำไรและลดความเสี่ยงลง และเป็นหัวใจสำคัญที่จะพาให้ธุรกิจไปสู่ความสำเร็จต่อไป

วิธีการพยากรณ์รายการทางการเงิน (Method of Forecasting Financial Variables)

การพยากรณ์ภาวะทางการเงินทั้งธุรกิจนั้น โดยทั่ว ๆ ไปทำขึ้นจากการพยากรณ์รายการทางการเงินแต่ละรายการที่ได้ถูกรวบรวมไว้ใน การพยากรณ์การเคลื่อนไหวเงินสดของธุรกิจ (งบประมาณเงินสด) งบกำไรขาดทุนล่วงหน้า และงบดุลล่วงหน้าแล้ว จึงจะเสนอตัวอย่างของเป้าหมายการพยากรณ์ที่เป็นผลมาจากการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร วิธีการพยากรณ์รายการทางการเงินต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. การพยากรณ์โดยใช้แนวโน้ม (Trend Forecasts)

การพยากรณ์โดยใช้แนวโน้มขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ผ่านมาทั้งหมดของรายการทางการเงินที่ได้ถูกพยากรณ์ขึ้น หลักเบื้องต้นของการพยากรณ์แนวโน้มก็คือ ให้คาดคะเนว่า “ไม่มีการเปลี่ยนแปลง”

จากมูลค่าในปัจจุบันของรายการทางการเงินนั้น ๆ การพยากรณ์แนวโน้มมีประโยชน์มาก แต่เป็นวิธีการพยากรณ์ที่ไม่ได้คำนึงถึงว่าจะมีอะไรที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในธุรกิจหรือในระบบเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนสินค้าที่ขายและกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี เราควรต้องพยากรณ์แต่ละบัญชีให้สอดคล้องกับการพยากรณ์การขาย ในการทำการพยากรณ์รายการทางการเงินแต่ละรายการ ผู้จัดการทางการเงินจะต้องให้แน่ใจด้วยการพยากรณ์นั้น ๆ มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน การพยากรณ์รายการหนึ่ง ๆ อาจต้องพยากรณ์ขึ้นจากอีกรายการหนึ่งอยู่เสมอ ๆ ก็ได้

2. การพยากรณ์โดยใช้อัตราส่วน (Ratio Forecasts)

การใช้อัตราส่วนเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลทางการเงินสองชนิดนั่นเอง จึงใช้ความสัมพันธ์ที่แสดงออกในรูปอัตราส่วนนั้นเป็นหลักในการพยากรณ์รายการทางการเงินแต่ละรายการ โดยมีขั้นตอนการพยากรณ์ดังนี้

2.1 ใช้ข้อมูลในอดีตกะประมาณหรือพยากรณ์อัตราส่วนขึ้น โดยอาศัยหลักของการพยากรณ์แนวโน้มประกอบด้วย เช่น ในอดีต ธุรกิจมีอัตรากำไรขั้นต้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 30 ก็น่าจะพยากรณ์อัตรากำไรขั้นต้นในปีหน้าได้ว่าจะยังคงเป็นอัตราเดิมคือร้อยละ 30 ได้

2.2 ให้พยากรณ์ตัวแปรหลัก (base variable) คือ ยอดขายขึ้น ตัวแปรหลักในที่นี้จะเป็นตัวหารของอัตราส่วน ซึ่งรายการทางการเงินต่าง ๆ มักจะต้องเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงสัมพันธ์กับยอดขายคือตัวแปรหลักนี้ มีหลาย ๆ กรณีที่ใช้การพยากรณ์ของผู้อื่นเป็นตัวแปรหลักได้ เช่น ผู้จัดการฝ่ายการตลาดได้พยากรณ์ยอดขายขึ้นและผู้จัดการฝ่ายการเงินใช้เป็นตัวแปรหลักได้

2.3 ให้พยากรณ์รายการทางการเงินแต่ละรายการขึ้นโดยใช้อัตราส่วนคูณกับตัวแปรหลัก

ปัญหาในการพยากรณ์ทางการเงิน (Problems in Forecasting)

วิธีการพยากรณ์ที่ได้กล่าวข้างต้นเป็นวิธีการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งทำให้ได้ผลของการพยากรณ์ค่อนข้างเหมือนกัน แต่ไม่สามารถรับรองได้ว่าจะต้องเกิดขึ้นจริงตามที่ได้พยากรณ์ไว้เสมอไปตามที่ได้กล่าวไว้ตั้งแต่ต้นว่า การพยากรณ์ที่ดีและให้ผลค่อนข้างแน่นอนนั้น ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นส่วนตัว (Subjective) ของผู้พยากรณ์เกี่ยวกับธุรกิจนั้น รวมกับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(Objective) ดังนั้น ผู้จัดการทางการเงินจะต้องเลือกวิธีการพยากรณ์ที่จะให้ผลออกมาสมเหตุสมผล ใกล้เคียงความจริงได้ ตัวอย่างเช่น ผู้จัดการทางการเงินต้องการจะพยากรณ์ผลตอบแทนจากการดำเนินงาน (Earning) โดยใช้ยอดขายที่พยากรณ์ขึ้นคูณกับอัตรากำไรขั้นต้นที่คาดว่าจะได้รับ อัตรากำไรขั้นต้นที่คาดได้อาจอาศัยข้อมูลในอดีตที่ผ่านมาพยากรณ์ขึ้นก็ได้ แต่อาจคำนวณขึ้นโดยพิจารณาจากราคาและต้นทุนในอนาคตจะให้ผลถูกต้องดีกว่า ถ้าธุรกิจมีโครงการจะลดรายจ่ายลง ก็ยิ่งไม่ควรใช้ข้อมูลในอดีตเกี่ยวกับอัตรากำไรขั้นต้นมาพยากรณ์กำไรหรือผลตอบแทนในอนาคต ฝ่ายบริหารสามารถใช้การตัดสินใจต่าง ๆ ของนักเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับความหวังของอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจในอนาคตด้วย ถ้าเศรษฐกิจในอนาคตจะเกิดภาวะเงินเฟ้อ การพยากรณ์ยอดขายและราคาควรต้องคำนึงถึงภาวะเงินเฟ้อด้วย ในที่นี้ การตัดสินใจต่าง ๆ ในแง่คิดของผู้จัดการทางการเงินจะให้ผลที่แน่นอนใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าการใช้ผลจากการวิเคราะห์ตามเครื่องมือดังกล่าวเท่านั้น

การพยากรณ์ทางการเงิน (Financial Forecasting)

โดยทั่วไป ผู้จัดการทางการเงินจะสนใจในการพยากรณ์การเงินของทั้งธุรกิจ และจะใช้วิธีการของการพยากรณ์ทางการเงินของทั้งธุรกิจเป็นเครื่องมือในการบริหารการเงิน การพยากรณ์ยอดขายจะเป็นรายการที่สำคัญที่สุดในการพยากรณ์ทางการเงิน ทั้งนี้เพราะแต่ละรายการของรายการทางการเงินมักจะเกี่ยวข้องกับยอดขายทั้งนั้น เช่น ตารางการผลิตจะต้องพยากรณ์ขึ้นจากการพยากรณ์ยอดขาย เป็นต้น โดยสรุป การพยากรณ์การเงินทั้งธุรกิจมีวิธีการพยากรณ์เป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. งบประมาณเงินสด (Cash flow forecasting)

คือ การพยากรณ์เงินสดของธุรกิจที่มีอยู่หรือที่ธุรกิจต้องการ โดยเน้นที่การจ่ายเงินสดและการรับเงินสดในอนาคตสำหรับช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะแสดงถึงเวลาและจำนวนเงินสดที่เคลื่อนไหวเข้าออกในช่วงระยะเวลาที่ต้องการ อันเป็นผลจากการดำเนินงานของธุรกิจ และผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของผู้บริหารการเงินที่เกี่ยวกับความจำเป็นของการใช้เงินสดในอนาคตของกิจการ การวางแผนจัดหาและการใช้เงินสดสำหรับช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการทำงานประมาณนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการที่จำเป็นทางการเงินของธุรกิจเอง อาจแบ่งงบประมาณเป็นรายเดือน รายไตรมาส หรือรายสัปดาห์ เป็นต้น โดยทั่วไป งบประมาณเงินสดมักทำเป็นรายเดือน ธุรกิจขนาดใหญ่มักทำพยากรณ์เป็นรายวัน สำหรับในเดือนถัดไป พยากรณ์เป็นรายเดือนสำหรับปีถัดไป พยากรณ์เป็นรายไตรมาสสำหรับ 1-2 ปีถัดไป และพยากรณ์เป็นรายปีสำหรับ 5-10 ปีข้างหน้า นั่นคือ การพยากรณ์ระยะยาวจะต้องพยากรณ์

ระยะสั้นประกอบด้วย อย่างไรก็ตามปริมาณเงินสดโดยสรุปแล้วจะแบ่งรายการต่าง ๆ ออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 รายการการดำเนินงาน ซึ่งจะแสดงรายการต่าง ๆ ของเงินสดรับ และการจ่ายเงินสดที่เกิดขึ้นจากผลการดำเนินงานของธุรกิจ

ส่วนที่ 2 รายการทางการเงิน เป็นรายการที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของผู้บริหารทางการเงินเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงินสด การจัดหาเงินสดสำหรับช่วงเวลาต่าง ๆ ของงบประมาณเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

2. งบกำไรขาดทุนล่วงหน้า (Pro forma income statement)

การดำเนินงานตามแผนงานที่ได้วางไว้ตามงบประมาณเงินสดนั้น ธุรกิจมีผลการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร มีประสิทธิภาพในแง่ความสามารถในการหำกำไรมากน้อยเพียงไร งบกำไรขาดทุนล่วงหน้าเป็นงบกำไรขาดทุนที่ได้ประมาณขึ้นล่วงหน้าสำหรับงวดระยะเวลาหนึ่ง ๆ ในอนาคต ตามแผนงานต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้ในงบประมาณเงินสด อย่างไรก็ตาม วิธีการจัดทำงบกำไรขาดทุนล่วงหน้ามีวิธีการเช่นเดียวกับการจัดทำงบกำไรขาดทุน เพียงแต่เป็นข้อมูลที่ประมาณขึ้นล่วงหน้าเท่านั้น ดังนั้นข้อมูลที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนล่วงหน้าจะประกอบด้วยรายรับและรายจ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ทั้งที่เป็นรายการที่เกิดขึ้นเป็นตัวเงินสดและที่ยังไม่เป็นตัวเงินสด (การค้างรับและค้างจ่ายต่าง ๆ)

แนวคิดในการศึกษา

การแปลงสหกรณ์เป็นหน่วยเศรษฐกิจ (กอบชัย ฉิมกุล, 2549)

คนทั่วไปมักมองสหกรณ์ว่าเป็นการรวมตัวของผู้มีฐานะยากจนเพื่อแหล่งเงินทุน หรือเป็นบุคคลที่ไม่อาจซื้อสินค้าหรือขายผลผลิตของตนในราคาที่ยุติธรรม ดังนั้น สหกรณ์จึงถูกเข้าใจว่าเป็นหน่วยธุรกิจที่มีเป้าหมายพิเศษ ไม่มุ่งหวังกำไร ทำให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นเพียงการรวบรวมความต้องการ และทรัพยากรเพื่อที่จะจัดสรรเงินทุน หรือเจรจาต่อรองเพื่อซื้อหรือขายผลผลิตในราคาที่ได้เปรียบเท่านั้น นโยบายของสหกรณ์จึงมุ่งเน้นไปที่การจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกในจำนวนสูง ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนเงินทุนที่จะใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของสหกรณ์ และท้ายที่สุด

ก็จะนำไปสู่ความอ่อนแอทางการเงินของสหกรณ์ ความสำเร็จประสิทธิภาพในการแข่งขันกับธุรกิจอื่น ผลกำไรของสหกรณ์ลดน้อยถอยลง จนกระทั่งเกิดความเสี่ยงต่อความอยู่รอดของระบบสหกรณ์โดยรวมขึ้น

การเปลี่ยนสหกรณ์ให้เป็นหน่วยเศรษฐกิจเป็นการนำหลักการทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ โดยคำนึงถึงผลการดำเนินงานและกิจกรรมสร้างมูลค่าเพิ่มของธุรกิจ ทั้งนี้มุ่งเน้นการสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้ยังคงยึดมั่นในหลักการพื้นฐานของการสหกรณ์ที่สำคัญ ซึ่งกำหนดให้สมาชิกแต่ละคนมีอำนาจในการบริหารเท่าเทียมกันโดยไม่สนใจจำนวนหุ้นที่แต่ละคนถือครอง วิธีการเปลี่ยนสหกรณ์เป็นหน่วยเศรษฐกิจมีดังต่อไปนี้

1. การสร้างการประหยัดต่อขนาด (Economy of scale) และการสร้างการประหยัดจากขอบเขตธุรกิจ (Economy of scope)

ในประเทศที่สหกรณ์สามารถแข่งขันกับธุรกิจเอกชนอื่นได้ รูปแบบของสหกรณ์มักเป็นสหกรณ์ที่มีการรวมตัวระหว่างสหกรณ์กันเองอย่างเหนียวแน่น มีสมาชิกและตลาดที่มั่นคง ซึ่งทำให้ได้เปรียบในการแข่งขัน มีฝ่ายบริหารจัดการอย่างเต็มเวลา และสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสมาชิกและตัวสหกรณ์แบบยั่งยืน

ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนรูปแบบสหกรณ์จากดั้งเดิมมาสู่รูปแบบใหม่คือ ทักษะคิดของสมาชิก ซึ่งเข้าใจถึงความสำคัญของการพึ่งพาในระบบเศรษฐกิจที่ต้องมีเพิ่มมากขึ้น มิฉะนั้นก็จะไม่สามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางการแข่งขันอย่างรุนแรง สิ่งที่น่าสนใจก็คือ หลักการสหกรณ์ยังคงอยู่เช่นเดิม ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ประสานความสัมพันธ์ระหว่างสหกรณ์ด้วยกันในประเทศ แต่ยังคงรักษารูปแบบโครงสร้างการแบ่งอำนาจซึ่งควบคุมดูแลโดยหลักการประชาธิปไตย

เป้าหมายของสหกรณ์ในการอยู่รอดท่ามกลางสภาวะเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันก็คือ การได้มาซึ่งส่วนแบ่งตลาดที่จะทำให้สหกรณ์มีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น การรวมกิจการระหว่างสหกรณ์ที่ทำธุรกิจประเภทเดียวกันจะเป็นหนทางในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ในภาพรวม ทั้งนี้จะช่วยลดการแข่งขันระหว่างสหกรณ์กันเอง และลดต้นทุนในการบริหารเนื่องจากการแยกกันประกอบการ

นอกจากนี้แล้ว การจัดโครงสร้างสหกรณ์ที่เป็นลำดับขั้นจะช่วยสหกรณ์ในระดับล่างสุด เช่น สหกรณ์ระดับจังหวัด สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในขณะเดียวกัน สหกรณ์ในระดับสูงสุด เช่น สหกรณ์ระดับประเทศ ก็สามารถให้บริการด้านคำปรึกษาหารือ ความรู้ ทางด้านเทคนิค และการสนับสนุนการดำเนินงานแก่สหกรณ์ในระดับต้นได้

อย่างไรก็ตาม การรวมกิจการและการปรับโครงสร้างสหกรณ์อาจไม่เพียงพอสำหรับ ความอยู่รอดของสหกรณ์ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันอย่างสูง สหกรณ์ยังจำเป็นต้องขยายความ หลากหลายของกิจกรรมบนห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ตามปกติสหกรณ์จะดำเนินงานเพื่อสมาชิก ในขอบเขตที่จำกัดเท่านั้น การประสานห่วงโซ่มูลค่าเข้าด้วยกัน เช่น การประกอบกิจการทั้งทางด้าน การผลิตและบริโภคพร้อมกันแทบไม่เคยเกิดขึ้น แต่ละสหกรณ์จะจำกัดตัวเองอยู่บนส่วนใดส่วนหนึ่ง บนห่วงโซ่แห่งคุณค่าเท่านั้น ซึ่งเป็นการจัดการการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่พิจารณาถึง มูลค่าเพิ่มที่อาจจะได้จากการบริหารทางด้านการบริโภค เป็นเหตุให้สหกรณ์มีความสามารถในการ ทำกำไรในระดับต่ำ

2. เครื่องมือทางการเงินแบบใหม่ในการจัดหาเงินทุนเพื่อสร้างการเจริญเติบโต

เมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจชนิดอื่น สหกรณ์มีอุปสรรคในการจัดหาเงินทุนเพื่อการเติบโต ทั้งนี้เพราะตามกฎหมายการสหกรณ์ หุ้นของสหกรณ์สามารถไถ่ถอนได้ตามความจำเป็นของสมาชิก ดังนั้นจึงไม่อาจมีการ โอนหุ้นให้กันได้ในตลาดรอง ซึ่งแตกต่างจากหุ้นของธุรกิจรูปแบบอื่น ทำให้ สหกรณ์ขาดแคลนแหล่งเงินทุนถาวรที่จะใช้รองรับการดำเนินงาน

ปัญหาแรงกดดันจากสมาชิกที่ผลักดันให้กรรมการบริหารและฝ่ายจัดการสหกรณ์ต้อง เพิ่มส่วนแบ่งในการจ่ายเงินปันผลออกจากกระแสเงินสดของสหกรณ์ ทำให้สหกรณ์ขาดแคลนเงิน ที่จะใช้ลงทุนต่อการเติบโตของสหกรณ์ในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการสร้างความไม่มั่นใจให้กับ เจ้าหนี้ของสหกรณ์ เพราะเกรงว่าจะนำเงินที่สหกรณ์หาได้ไปจ่ายเป็นเงินปันผลก่อนนำมาจ่ายชำระหนี้ ทำให้เจ้าหนี้มักปฏิเสธการให้กู้เงินเพื่อใช้ในการลงทุนของสหกรณ์

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้มีการเสนอแนวคิด การมองหุ้นสหกรณ์ในฐานะของ หนี้สิน กล่าวคือ สหกรณ์จะปฏิบัติต่อหุ้นสหกรณ์เสมือนหนี้สิน ในขณะที่มองกำไรสะสมเป็นผู้ถือหุ้น ที่แท้จริง วิธีการนี้จะทำให้สหกรณ์ปฏิบัติต่อหุ้นของสหกรณ์ในฐานะของหนี้สิน จึงไม่มีผู้ถือหุ้น

และไม่ต้องจ่ายเงินปันผล กำไรที่ได้มานั้นจะกลายเป็นกำไรสะสมซึ่งถูกมองว่าเป็นทุนถาวร เพื่อใช้ในการสร้างความแข็งแกร่งทางการเงิน และขยายอัตราเติบโตของสหกรณ์ต่อไป

นอกจากนี้แล้ว มุมมองที่ให้ความสำคัญต่อการจ่ายเงินปันผลซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการจัดสรรกระแสเงินสดให้แก่สมาชิกมากกว่าเจ้าหน้าที่ภายนอก การสร้างข้อกำหนดในการจัดลำดับเงินที่สามารถจ่ายจากกระแสเงินสดจะเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าหน้าที่ภายนอก ทำให้สหกรณ์สามารถจัดหาเงินทุนจากแหล่งภายนอกได้เพิ่มมากขึ้น

จากวิธีการที่เสนอมานี้จะพบว่าไม่ได้เปลี่ยนแปลงหลักการพื้นฐานสหกรณ์เลย เพียงแต่เปลี่ยนวิธีคิดในหลักการบริหารงานสหกรณ์โดยมองว่า สหกรณ์เป็นธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่มีการบริหารและการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักการประชาธิปไตยในฐานะของธุรกิจ สหกรณ์ช่วยเหลือสมาชิกในการก้าวสู่การเป็นชนชั้นกลาง และเปลี่ยนตัวเองเป็นหน่วยธุรกิจที่มีความสามารถในการแข่งขันภายใต้หลักการประชาธิปไตย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบเอกสารของผู้ที่ได้ทำการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อรพินท์ สุขสวัสดิ์ (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านการเงินและประสิทธิผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ประสิทธิผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด เพื่อหาทางปฏิบัติที่มีความเป็นไปได้ในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ยิ่งขึ้น จากผลการศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์พบว่า ประสิทธิภาพด้านการเงินศึกษาเฉพาะอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์โดยรวมมีค่าในเกณฑ์ดี เมื่อนำอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ใช้วัด 2 ลักษณะ คือ อัตราส่วนของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จ จัดขีดความสามารถในระดับสอง และเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ ที่จัดขีดความสามารถในระดับหนึ่งทั่วประเทศไทย ปรากฏว่าผลโดยรวมอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด ดีกว่าอัตราส่วนทางการเงิน

ของกลุ่มเปรียบเทียบ จึงแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด มีประสิทธิภาพในระดับที่น่าพอใจ สำหรับประสิทธิผลการดำเนินงานและความคิดเห็นของสมาชิก ปรากฏว่า ผลโดยรวมสมาชิกมีความพอใจมากในการให้บริการธุรกิจทุกด้านของสหกรณ์ ผลการวิเคราะห์แนวโน้มกำไรสุทธิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงแสดงว่าการดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิผล ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์ ได้แก่ เงินทุนดำเนินงานไม่เพียงพอ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือธุรกิจการขายเท่าที่ควร สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักและวิธีการสหกรณ์น้อย การร่วมมือประสานงานกับสหกรณ์อื่นมีน้อย และบุคลากรปฏิบัติงานไม่เพียงพอ จึงได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ จัดหาเงินทุนเพิ่ม จัดหาอุปกรณ์การตลาดเพิ่มขึ้น ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง ร่วมมือประสานงานระหว่างสหกรณ์อย่างเป็นเอกภาพ จัดจ้างพนักงานสหกรณ์เพิ่มขึ้น จัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก

สุภาวดี ยิมิน (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาอัตราการเติบโตและแนวโน้มทางธุรกิจของสหกรณ์ในประเทศไทย ระหว่างพ.ศ. 2528-2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพ และอัตราการเติบโตทางธุรกิจของสหกรณ์ทั้ง 6 ประเภท ระหว่าง พ.ศ.2528-2537 นอกจากนี้แล้วยังศึกษาแนวโน้มทางธุรกิจของสหกรณ์ทั้ง 6 ประเภท ในอีก 10 ปีข้างหน้า โดยใช้ข้อมูลสถิติจากรายงานสถิติการเงินประจำปีของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์อนุกรมเวลา จากผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรมีสถานภาพ อัตราการเติบโต และแนวโน้มด้านต่าง ๆ ในทิศทางที่เพิ่มขึ้น ยกเว้นต้นทุนจากธุรกิจเครดิตมีการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้แล้วยังมีกำไรสุทธิต่ำทั้งนี้เนื่องจากค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก สำหรับสหกรณ์ประมง และสหกรณ์นิคมมีค่าใช้จ่ายสูงทำให้กำไรสุทธิต่ำโดยเฉพาะสหกรณ์ประมงมีกำไรสุทธิน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับสหกรณ์แต่ละประเภท สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์ร้านค้ามีสถานภาพ อัตราการเติบโต และแนวโน้มด้านต่าง ๆ ในทิศทางที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่ควรให้การสนับสนุนเพื่อให้เติบโตต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตาม สหกรณ์ร้านค้าก็ยังมีกำไรสุทธิต่ำ ทั้งนี้ เนื่องจากสหกรณ์ร้านค้าให้สินเชื่อแก่สมาชิกมากและมีค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจในอัตราที่สูง สำหรับสหกรณ์บริการมีการดำเนินธุรกิจการขายที่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ปริมาณธุรกิจทั้งหมดของสหกรณ์มีลักษณะผิปกติ นอกจากนี้แล้วมีค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจในอัตราที่สูง ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์บริการมีลักษณะดังกล่าวข้างต้นเนื่องจากสหกรณ์บริการเป็นสหกรณ์ประเภทเดียวที่มีการดำเนินธุรกิจในลักษณะที่แตกต่างกัน

พูนศรี สุขเสวก (2543) ทำการศึกษาเรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ และรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนการศึกษ้อัตราการเติบโตของผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ หลังจากที่ได้รับรางวัล โดยใช้ข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และการใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานและงบการเงินของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติเพื่อทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา วิเคราะห์อัตราการเติบโต ค่าร้อยละและการใช้อัตราส่วนทางการเงิน จากผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติมีลักษณะการจัดการของสหกรณ์เป็นรูปธรรม เช่น กระบวนการในการวางแผน การควบคุม การตลาด การผลิต การบริหารงานบุคคล รวมทั้งการบัญชีและการเงิน ในด้านการวางแผนสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่วนการควบคุม พบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติทั้งหมดสามารถดำเนินงานเป็นไปตามงบประมาณที่ตั้งไว้ โดยให้ความสำคัญในการควบคุมและตรวจสอบทางด้านบัญชีและการเงิน ในการคัดเลือกบุคลากรของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติส่วนใหญ่ใช้ระบบคุณธรรมมากกว่าระบบอุปถัมภ์ ด้านการตลาด พบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติมีความเสี่ยงทางธุรกิจจากการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกโดยจ่ายเป็นเงินสดทันที ในด้านการผลิตสินค้าและบริการ พบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติให้ความสำคัญในด้านคุณภาพของสินค้าและความรวดเร็ว ในการให้บริการ ในด้านบัญชีและการเงิน พบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติมีแหล่งเงินทุนที่สำคัญจากทุนเรือนหุ้นและสามารถจัดทำบัญชีได้เป็นปัจจุบัน

ส่วนการศึกษาผลการดำเนินงาน พบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติไม่มีปัญหาสถานะสภาพคล่องในการวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงินของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ พบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติมีแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืม ซึ่งทำให้เกิดความเสี่ยงทางการเงินอันเนื่องมาจากการใช้ภาระผูกพันทางการเงินในระดับหนึ่ง ในการวิเคราะห์ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ พบว่ามีประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์เป็นอย่างดี ในการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ พบว่ามีความสามารถในการทำกำไรอยู่ในเกณฑ์ดี อีกทั้งมีการควบคุมค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการวิเคราะห์อัตราการเจริญเติบโต พบว่าหนี้สินมีอัตราการเจริญเติบโตที่เพิ่มมากกว่าการเพิ่มขึ้นของทุน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงิน และกำไรสุทธิมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ ซึ่งเป็นผลของการควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างไรก็ดี สหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติควรให้ความสำคัญในเรื่องของการสร้างแรงจูงใจเพื่อผลักดันให้บุคลากรอุทิศตนและทุ่มเทให้กับสหกรณ์ได้อย่างเต็มที่ และควรลดความเสี่ยงทางธุรกิจลงโดยกำหนดนโยบายการให้เครดิตที่เหมาะสม และในการจัดซื้อสินค้าควรมุ่งเน้นความต้องการของสมาชิกเป็นหลัก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเก็บรักษา

สินค้ามากขึ้นไป และช่วยลดภาระต้นทุนการเก็บรักษาสินค้า นอกจากนี้ควรใช้วิธีการทางงบประมาณเป็นเครื่องมือในการควบคุมค่าใช้จ่าย

จิรสุดา แพงกล่อม (2544) ทำการศึกษาเรื่องผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์ และผลตอบแทนทางการเงินของการจัดตั้งโรงงานผสมอาหารสัตว์ของสหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด เพื่อระบุปัญหาและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานตลอดจนฐานะทางการเงินของสหกรณ์ จากผลการวิเคราะห์พบว่า 1) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของสหกรณ์ ในระหว่างปีทางบัญชีตั้งแต่ 2535-2543 แม้ว่าสหกรณ์จะเป็นองค์กรที่ประกอบธุรกิจโดยไม่มุ่งหวังกำไรสูงสุด แต่สหกรณ์จะดำเนินงานต่อไปได้จำเป็นต้องมีรายได้และผลกำไรสุทธิ เพื่อนำไปจัดสรรในด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงอยู่และขยายงานให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ จากผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน 4 ประเภท 2) ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินของโรงงานผสมอาหารสัตว์ของสหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด ซึ่งได้ใช้เกณฑ์ในการวัดความเป็นไปได้ 3 หลักเกณฑ์ คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราส่วนรายได้ต่อค่าใช้จ่าย และอัตราผลตอบแทนของการลงทุน โดยกำหนดให้ใช้อัตราคัดลดที่ร้อยละ 6 ผลการวิเคราะห์พบว่าสามารถหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของรายได้ (PVB) เท่ากับ 241,242,036.31 บาท มูลค่าปัจจุบันของรายจ่าย (PVC) เท่ากับ 230,195,228.18 บาท สามารถหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 11,046,808.13 บาท อัตราส่วนรายได้ต่อค่าใช้จ่าย (B/C) เท่ากับ 1.048 และอัตราผลตอบแทนการลงทุน (IRR) เท่ากับร้อยละ 55 ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์จากเกณฑ์การตัดสินใจต่าง ๆ แสดงว่าการที่สหกรณ์ได้ลงทุนดำเนินการจัดตั้งโรงงานผสมอาหารสัตว์นั้น ให้ผลตอบแทนทางการเงินที่คุ้มค่ากับการลงทุน สามารถสร้างรายได้และมีกำไรเพียงพอที่จะจ่ายคืนเงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้

จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ส่วนใหญ่ทำการศึกษาและวิเคราะห์ด้วยอัตราส่วนทางการเงินและผลตอบแทนจากการลงทุน แต่มีความแตกต่างในเรื่องของประเภทสหกรณ์ วิธีการวิเคราะห์ และข้อสมมุติในการคำนวณ ซึ่งทำให้ผลการศึกษาและวิเคราะห์มีความแตกต่างกัน สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินเหมือนกัน แต่จะศึกษาวิเคราะห์โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงที่สหกรณ์การเกษตรทำวุ้น จำกัด เนื่องจากเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่มาก และสามารถให้บริการสมาชิกได้หลากหลาย โดยเฉพาะธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร สหกรณ์ได้รับการสนับสนุน

เงินทุน อุปกรณ์การตลาด และความรู้ทางวิชาการ จากหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทำให้สหกรณ์มีความพร้อมในการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับข้าวได้อย่างครบวงจร และสามารถใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์การตลาดต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน เป็นกรณีศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์ทุกประเภทธุรกิจและศึกษาวิเคราะห์ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ในระยะยาวของสหกรณ์ ซึ่งการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้